

GELENEKSEL JAPON KABUKİ TİYATROSUNDAKİ MASKE MAKYAJININ MODERN GÖSTERİLERE YANSIMASI

Yasemin ACAR

Doktora öğrencisi, Dokuz Eylül Üniversitesi

Acar, Yasemin. "Geleneksel Japon Kabuki Tiyatrosu'ndaki Maske Makyajının Modern Gösterilere Yansıması". ulakbilge, 71 (2022 Mart): s. 291-298. doi: 10.7816/ulakbilge-10-71-02

ÖZ

Kabuki tiyatrosu, geleneksel Japon tiyatrosunun alt türlerinden biridir ve 17. yüzyılda ortaya çıkmıştır. Abartılı makyaj kullanımı Kabuki tiyatrosunun temel özellikleri arasında yer almaktadır. Oyunların dramatik yapısına katkı sağlayan makyajlar sahnedeki karakterlerin iyi ya da kötü olduklarına dair özellikleri konusunda belirleyici olmaktadır. Bu çalışmanın amacı, geleneksel Japon Kabuki tiyatrosundaki maske makyajının modern gösterilere yansımasını ele almaktır. Çalışmada geleneksel Japon halk tiyatrosu, Kumadori, Japon tiyatrosu-modern tiyatro etkileşimleri ele alınmıştır. Geçmişten günümüze popülerliğini koruyarak ulaşmış olan Kabuki'nin modern sanatları önemli ölçüde etkilediği ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Japon tiyatrosu, Kabuki, Kumadori, Maske makyaj

Makale Bilgisi:

Geliş: 23 Kasım 2021

Düzeltilme: 20 Aralık 2021

Kabul: 16 Ocak 2022

Giriş

Noh ve Bunraku'nun aksine Kabuki, "gayriresmi" bir sanat üretimi olarak nitelendirilebilecek bir tür olmuştur. Tiyatrolarda yiyecek-içecek satılması ve gösteri boyunca seyircilerin yemesi-içmesi, oyundan önce ve sonra seyircilerin gösteri hakkında konuşmaları, performans esnasında tezahürat yapabilmeleri bu niteliği ortaya koymaktadır. Oyuncu ve seyirci arasında göze çarpan bir yakınlık vardır, *hanamichide* bu yakınlığın belirgin olduğu görülmüştür. Oyuncuların karakterden çıkıp seyirciye hitap etme imkânı olmuştur ve her oyuncu çeşitliliği artırmak ve kendi yeteneklerini vurgulamak için doğaçlama yapabilmıştır. Performanslar genellikle virtüöz oyuncuların yapabileceklerinin gösterilmesi için gerçekleştirilmiştir (Harris, 2006, s. 159-182). Kabuki'de genellikle tarihi oyunlar, yerli oyunlar ve haber oyunları popüler olmuştur. Tarihsel oyunlar Japonya'nın geçmişindeki folklorik efsaneler ve süslenmiş olaylara dayanmıştır. Ev içi oyunlar ise genellikle aşk meselelerini ele almıştır, genellikle umutsuz aşk konu edinilmiştir. Haber oyunları ise halktan ilgi gören, ilgi çekici olayların performanslarını içermiştir. Kabuki, yeni müziklerin, kıyafetlerin, saç stilleri ve ürünlerin sunulduğu, her mevsime özgü eğlenceler sağlayan ve büyük bir popülerite elde eden bir sanat formu olarak karşımıza çıkmaktadır (Kominz, 2006, s. 18).

Kabuki'nin toplumdaki rolü, Japonya'nın kültürel kimliğine önemli katkılar sağlamıştır. Kültürü yansıtan performanslar, onu besleyerek karşılıklı bir etkileşim yaratmıştır. Kabuki söz konusu olduğunda kullanılabilecek temel kavramlardan ilki "abartı" olacaktır. Temalar, performanslar ve konular gibi makyaj da abartı içermektedir. *Kumadori* olarak ifade edilen bu makyaj, performansın tümünde onu tamamlayan ve ifade edilmek isteneni vurgulayan teatral temsillerin aracı olmuştur. Okuni adındaki bir rahibenin kurucusu olduğu kabul edilen Kabuki, Izumo Tapınağı'nın (günümüz Japonya'sında güneybatıda yer alan Shimane vilayeti) tören dansçılığından, membutsu-odori olarak adlandırılan bir Budist geleneksel dansının varyasyonlarına uyarlanmasına evirilen bir temele sahiptir (Scott, 1955, s. 33).

Kabuki oyunları, izleyiciler için birçok nedenden dolayı epey etkileyici olmuştur. Bunların arasında oyuncuların ve dansçıların sergilediği farklı roller bulunmaktadır. Örneğin, Okuni'nin dansının halk tarafından bu kadar çok ilgi görmesinin önemli nedenleri arasında kadınların savaşçı rolünü oynayarak erkek kılığına girmeleridir. Ayrıca Kabuki dansı popüler bir eğlence biçimi olmaya başladıktan sonra Kabuki topluluklarında bulunan kadınlar da Okuni'nin izinden giderek erkek kılığına bürünmeye başlamış ve bunu fahişelik sırasında kendilerine fayda sağlaması için kullanmışlardır. Bu uygulamalardan dolayı toplum ahlakının bozulduğunu düşünen dönemin Japon yönetimi, kadınların Kabuki tiyatrosunda oyuncu olarak görev yapmalarını yasaklamıştır. Bu yasaklamanın sonucunda ise Kabuki oyunlarında kadın rolleri *wakashu* olarak adlandırılan ve güzel oğlan anlamına gelen erkekler tarafından sahnelenmeye başlamıştır. Buna bağlı olarak ise *oyama* veya *onnagata* olarak bilinen kavramlar ortaya çıkmıştır (Episale, 2012, s. 107). Bu yasak ve kısıtlama süreçleri, başlangıcını güçlendirecek biçimde takip etmiş ve Kabuki, sıklıkla yasaklar ve kısıtlamalarla karşılaşmıştır. Tüm bu yasaklar ve engellere rağmen yapısını koruyarak günümüzde dahi popüler olan Kabuki tiyatrosu, en önemli yapısal özelliklerinden biri olan kumadori makyajıyla ön plana çıkmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, geçmişten günümüze popülerliğini koruyan Kabuki tiyatrosuna özgü maske makyajın (kumadori) günümüz sanatlarında kullanımını değerlendirmektir. Bu kapsamda, kumadori makyajının açıklamasına yer verilmiş ve modern gösteriler için Cirque du Soleil sanat topluluğunun gösterilerinden örnekler sunulmuştur.

Kabuki Tiyatrosu'nda Maske Makyajı (Kumadori)

Kabuki'nin ilk ortaya çıktığı zamanlarda bu türün seyircileri ihtişamlı performans beklemekteydi. Aragoto, yani coşkulu ve gösterişli rollerde o duyguların verilmesi için aktörlerin tutkulu oyunlarının ve abartılı kostümlerin yanı sıra garip ve gerçeklikten uzak bir makyaj biçimi olan kumadori ortaya çıkmıştır. Kumadorinin yaratıcısı olarak Japon aktör Danjürō I kabul edilmektedir. Danjürō 14 yaşındayken 1673 yılında "Shitenno Osanadachi" oyununda Sakata no Kintoki rolünde oynamıştır ve bu rolde yapmış olduğu makyaj kayıtlara geçmiş ilk kumadori olarak kabul edilmektedir. Danjuro'nun suratı tamamen kırmızıya boyanmıştı ve üzerine siyah çizgiler çizilerek çeşitli özellikler belirtilip vurgulanmıştı. Bu makyajın en belirgin özellikleri vahşi ve yukarı kavisli kaşları ve bunlar diriliği vurgulamaktaydı (Shaver, Akira, & Gako, 1990, s. 49-50).

Kumadorinin ilk uygulamalarında yalnız yüz değil, kolların ve bacakların da makyajı yer almaktaydı. İlerleyen yıllarda vücuda yapılan kumadoriden vazgeçilmiştir; zira bunlar aktörler oyun içerisinde kıyafet değiştirirken giysilere boya bulaşmasına neden olabilmekteydi. Bunun yerine kumadori desenlerinde boyanmış ten rengi taytlar kullanılmaya başlamıştır. Bu taytlar ise et anlamındaki "niku" ve iç giysisi anlamındaki "juban"ın

birleşimiyle "niku-juban" olarak isimlendirilmiştir. Kawachi Hanshichi tarafından 1904'te geliştirilen bu taytlar Onoe Kikugoro VI'ya önerilmiş, ilk zamanlarda bu taytlara sıcak bakmasa da sonunda kabul etmiş ve bu taytlar Kabuki'de norm haline gelmiştir ve günümüzde de kullanılmaktadır. İlk niku-kubanlar vücuttan dirseğe kadar gelmekteydi. Giderek daha fazla alan kaplayacak şekilde tasarlanan bu giysiler en sonunda elleri de kaplayacak hale gelmiştir. Dolayısıyla makyaj bu tarihten sonra yalnızca yüze yapılmaktadır (Shaver, Akira, & Gako, 1990, s. 49-50).

Kumadori makyajı uygulanırken yüzün merkez noktası olarak burun alınmaktadır. Kumadoride amaç bireyin duygularının yansıtılmasıdır. Bu makyaj türünün yansıttığı duygu çoğu zaman değişen ölçülerdeki öfke olmaktadır. İnsanların öfkelendiklerinde yüzlerinde görülen tepkiler kişiden kişiye büyük oranda değişir. Bazı insanların rengi solar, bazıları kızarır, kaşları ve gözleri ile farklı hareketler yapar. Çılgınlığa varan öfkenin yüzdeki yansıması korkunçtur, çirkindir ve biçimsizdir. Kumadori kullanan oyunlar gerçeküstü seviyede bir hamasetin peşindedir. Dolayısıyla son derece grotesk ve abartılı bir makyaj kullanılmaktadır. Ancak yalnızca garip ve grotesk olması bir makyajı kumadori yapmaz. Kumadorinin özgün özelliği sahnedeki karakterin ruh halini çok canlı bir şekilde göstermesidir. Kumadori makyajında duyguları gösteren en önemli öge ise çizgilerden ziyade renklerdir. Aşağıda kullanılan renkler ve denk geldikleri duygu durumu belirtilmiştir:

- Koyu kırmızı: kızgınlık, öfke, şiddet, inatçılık	- Açık yeşil: dinginlik
- Kırmızı: aktiflik, isteklilik, tutku, coşku	- Mor: yücelik, soyluluk, azamet
- Pembe: neşelilik, gençlik, sevinç	- Kahverengi: bencillik, egoistlik, hüzn
- Açık mavi: sükûnet, sakinlik, huzur	- Gri: kasvet, keyifsizlik
- Çivit mavisi: melankoli, sıkıntı	- Siyah: korku, dehşet

Opera, tiyatro, bale, sinema ve televizyonda makyaj gösteri sanatının ayrılmaz bir parçasıdır. Makyajın amacı rolü oynayan kişinin yüzünü ve saçlarını oynaması gereken role uydurmaktır. Makyaj yapımında birçok malzeme kullanılmaktadır (Ziaei & Öztürk, 2015, s. 100). Makyajın amacı şunlardır:

- Sahne ışıklarının oyuncunun yüzünde neden olacağı olumsuz görüntülerin önüne geçilmesi: Sahnedeki oyuncunun yüzüne önden ve eşit yükseklikte ışık gelmesi istenmektedir. Ancak üstten veya diğer taraflardan ışık geldiğinde yüzde gölgeler oluşarak kötü görüntüler meydana gelmektedir. Işık aşağıdan geldiğinde ise bu sefer hiç gölge oluşmaz ve makyajın yapaylığı seyirciye yansır.
- Tipleme oluşturmak: Her rol için belli bir görünüm öngörülmektedir. Burunda, çenede, yanaklarda farklı görünüm istenir. Bunların elde edilmesinin tek yolu makyajdır.
- Karakter yansıtmak: Karakterin onu oynayan oyuncuyla uyumlayan yaş ve güzellik gibi özellikleri makyaj ile sağlanabilmektedir.
- Psikolojik etki: Kabuki makyajında da görüldüğü üzere makyaj psikolojik etki için kullanılmaktadır. Karakterin gülünçlük, korkutuculuk, acımasılık gibi özellikleri makyaj ile verilebilir. Burada oyuncuya büyük rol düşmekle birlikte makyaj da yardımcı rolde olmaktadır.

Modern Gösterilerde Kumadori

Kabuki tiyatrosunun modern gösterilere yansıması kapsamında öne çıkan performans örnekleri Cirque du Soleil'e aittir. Cirque du Soleil (*Güneşin Sirkisi*) Montreal, Kanada merkezli bir sanat topluluğudur. Geçmişte sokak sanatçısı olan Guy Laliberté ve Daniel Gauthier tarafından 16 Haziran 1984 tarihinde Baie-Saint-Paul'de kurulmuştur (CBC, 2019). Dünyanın en büyük çağdaş sirk yapımcısı olarak kabul edilen topluluğun performanslarında önemli derecede Kabuki tiyatrosu etkisine rastlamak mümkündür. Prömiyeri 25 Aralık 1993'te yapılan *Mystère*, günümüzde hala sahnelenmektedir. Son derece dinamik, renkli kostümlerin yanında makyaj da Kabuki'nin modern gösterilere yansımasını örneklendirmektedir.

Fotoğraf 1. *Mystère* Gösterisinden Fotoğraflar

Gösteri performanslarından elde edilen fotoğraflara bakıldığında yine yoğun biçimde Kabuki etkisi göze çarpmaktadır. Kızılдерili makyajı, palyaço makyajı, hayvan makyajları ve duyguları yansıtan makyajlar kullanıldığı görülmektedir. Koyu kırmızı tonlarıyla öfke, şiddet, inat, kızgınlık yansıtılmaktadır. Maske makyajların da kullanılmış olması göze çarpmaktadır. Bir diğer gösteri KA, aşağıda değerlendirilmektedir.

Fotoğraf 2. KA Afişi

Afişte tüm tiplerde Kabuki yansımaları görülmektedir. Bokashi tekniğine benzer tekniklerin kullanımıyla tiplerin yüzlerine şekil verilmesinin amaçlandığı anlaşılmaktadır. Gaddarlık, öfke ve kızgınlık özellikleri ve duygularının yansıtılması için siyah, gri tonları kullanılmış; teknikteki çizgiler kaşlar, dudaklar ve yanaklarda yine bu özellikler ve duyguların yansıtılması için şekillendirilmiştir.

Fotoğraf 3. KA Gösterisinden Fotoğraflar

Haset ve kıskançlığın ifadesinde mavinin koyu tonlarına yer verilmiştir, performanstan alınan görsel de söz konusu anlamlar ile uyumludur. Soluk gri gibi renklerle olumsuz duyguların yansıtılması, kırmızı ile aktifliğin yansıtılması söz konusudur. Çizgi kullanımları ile desteklenen makyajlar Kabuki'nin modern gösterilere yansımaları birebir örneklemektedir.

Cirque du Soleil topluluğu gösterilerinin yanında sinema filmlerinde de kumadori etkilerini görmek mümkündür. Kabuki'nin modern sanatlardan sinemaya yansımalarının ele alınmasında akla gelen ilk isim Tetsuji Takechi olacaktır. 1912'de dünyaya gelen Takechi, ilk olarak 1940 ve 1950'lerde teatral eleştirileriyle öne çıkmıştır. Popüler ve deneysel Kabuki oyunları üretmiştir. Bir Takechi Kabuki adlı bir tiyatro topluluğu kurmuş ve 1945-1955 yılları arasında Osaka'da Kabuki klasiklerinin yenilikçi ve popüler performanslarının verilmesinin önünü açmıştır. Böylelikle Takechi'nin teatral fikirleri uygulamaya konulmuştur (Toita & Don, 1970, s. 213). İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki dönem Kabuki için zor bir süreç olmuştur. Japon şehirlerinde ortaya çıkan yıkımla beraber ortaya çıkan yaygın anlayış geçmişe ait tarzları ve yaklaşımları, Kabuki de dahil olmak üzere reddetmek üzerine kurulmuştur. (Kominz, 2006, s. 232). Bu süreçte, geçmişe benzer biçimde Kabuki kamu ahlakına zararlı olduğu gerekçesiyle yasaklanmıştır. 1947'de yasağın kalkmasıyla beraber, Kabuki'ye yönelik ilgi Takechi tarafından yeniden canlandırılmıştır. Yeni ve daha enerjik bir Kabuki formu yaratarak köklü engellerin üstesinden gelmiş ve Kabuki oyunlarını psikolojikleştirmeyi amaçlamıştır. Oyuncuların rollerini adeta yaşayarak sergilemeleri gerektiğini vurgulamış ve performanslarda canlılık ve enerjiliği maksimize etmiştir (Leiter, 1999, s. 71). Takechi'nin bu yenilikleri, Shigeyama ailesinin dikkatini çekmesiyle sonuçlanmıştır. Shigeyamalar ile beraber 1953'te *Susugigawa* (Yıkılan Nehir) yaratmış ve yönetmiştir. Geleneksel repertuara giren ilk Kyogen olmuştur (Salz, 2007, s. 131). Noh'u Kabuki ve Kyogen'e benzer biçimde canlandırmaya çalışmış ve 1951'de kurulmuş olan avangart grup *Jikken Kōbō* (Deneysel Atölye) ile çalışmıştır. Bu grupla beraber 1955'te *Pierrot Lunaire*'in Noh versiyonunu ortaya çıkarmıştır (Tezuka, 2005, s. 12).

Kabuki'nin modern sanatlara etkisinde sinemaya baktığımızda Akira Kurosawa'nın *Dreams* (Düşler) filmi göze çarpmaktadır. 1990 yapımı filmde Kurosawa'nın yaşamı boyunca kendine dayalı rüyaları sekiz ayrı segmentte sunulmuştur.

Fotoğraf 4. *Düşler* Filminden Kareler

Filmden karelerde Kabuki etkileri açıkça görülebilmektedir. Kurosawa kendi kültürüne ait bir zenginlik olan Japon tiyatrosundan filmlerinde ciddi ölçüde yararlanmış, kültürel etkiyi net biçimde yansıtmıştır. Mekân, kostüm, dekor, müzik ve makyaj bağlamında Noh ve Kabuki'ye özgü dış öğeleri kullanarak söz konusu yansıtmayı gerçekleştirmiştir. Kabuki'nin Noh gibi stilize olmamış, halka daha fazla inebilmiş bir tiyatro olması da Kurosawa'nın Kabuki etkisinde daha fazla kalmasının bir nedenidir. *Dreams* da Kurosawa'nın etkisinde kaldığı Kabuki yansımaları söz konusu olduğunda akla gelen ilk film olarak karşımıza çıkmaktadır.

Fotoğraf 5. *Ghost in the Shell*'den Bir Fotoğraf

Ghost in the Shell (Kabuktaki Hayalet), Masamune Shirow'un yazdığı bir manga serisidir. İlk kez 1989'da yayımlanan eserin dört anime filmi, üç anime dizisi ve üç OVA uyarlaması yapılmıştır. Bir canlı çekim filmi aynı isimle 2017'de gösterime girmiştir. Filmde bir geysanın makyajı Kabuki etkisini ortaya koymaktadır. Günümüzde dahi modern Japon sanatında Kabuki etkisinin görülmesi, Kabuki'nin güçlü etkisini ortaya koyar niteliktedir.

Modern sanatlarda dahi derin bir geçmişe sahip olan Kabuki tiyatrosu maske makyajının kullanılması, günümüz teknolojilerinin kumadori için kullanılabileceği fikrini akla getirmektedir. Dijital makyaj, televizyon ve film prodüksiyonunda görsel efektler için bilgisayar tarafından oluşturulan (CG) görüntüler ile kamera ile yakalanmış insan yüzü veya vücut görüntüleri oluşturma tekniğidir. Gerçekçi dijital makyaj efektleri oluşturmak için hareket izleme ve foto-gerçekçi görselleştirme gibi birçok bilgisayarla görme ve grafik tekniği entegre edilmelidir. 3D yüz veya vücut hareket takibi, CG yüzü veya gövdeyi canlandırmak için çok önemlidir. Ek olarak, yüz veya vücut görüntüsü hareketli bir kamera tarafından çekildiğinde, 3D kamera hareketi de yüksek seviyede bir kesinlikle izlenmelidir. Bununla birlikte, dijital makyajda olduğu gibi eşzamanlı insan ve kamera hareket takibi üzerinde çok fazla çalışılmamıştır ve bilgisayarla görme ve bilgisayar grafiklerinde bu halen daha zor bir problem olarak varlığını korumaktadır (Hellström, 2013, s. 36). Dijital makyaj ve 3D uygulamalar gibi ileri teknoloji uygulamalarının kullanımı, sanatta duygu ekspresyonu bağlamında büyük önem taşıyan ve katkı sağlayan kumadori makyajı için oldukça kullanışlı bir seçenek olacaktır.

Sonuç

Kabuki, geleneksel Japon tiyatrosunun belirgin özelliklerini oldukça net biçimde yansıtan, makyaj kullanımının ön planda olduğu bir tiyatro türüdür. Maske kullanımı Noh tiyatrosuna göre az olsa da abartılı makyajların neredeyse bir maske kadar etkileyici olduğu göze çarpmaktadır. Kişinin yüz hatlarını belirginleştirmeye ve böylelikle sahnelenen rolün karakteristik özelliklerini vurgulamaya yönelik yapılan bu abartılı makyajlar, modern tiyatrodan da kendine yer bulmaktadır. Bu çalışmada, sözü edilen bu yerin ele

alınması amaçlanmıştır. Kabuki tiyatrosundaki maske makyaj kullanımının modern sanatlara ve gösterilere yansması değerlendirilmiştir.

Kabuki'de kadın cinsiyetin yansıtılmasından temel amacın "doruk noktası" ve "duygu durumu" ekspresyonu olmasına kadar, bütün amaçlananların gösteriye geçirilebilmesi bir desteği şart hale getirmektedir. Bu destek, kumadori makyajı biçiminde karşımıza çıkmakta, Kabuki'ye ilişkin sözü edilen gereksinimlerin karşılanması için yoğun ve vurucu bir yöntem olarak kullanılmaktadır. Kabuki oldukça sansasyonel bir geçmişe sahip bir tür olarak Japon kültüründe popülerliğini hep korumuştur. 17. yüzyıldan itibaren pek çok yasakla ve kısıtlamayla karşılaşmış, köklü engellerin üstesinden gelmeyi başarmıştır. Halka inebilen, tüm sınıflara hitap edebilen bir tür olması nedeniyle böylesine güçlü bir direniş hikayesine sahiptir. Bu direniş, günümüzde dahi etkilerinin görülmesiyle de kendini somutlaştıran bir kültürel değer taşıdığını ortaya koymaktadır.

Çalışmada ele alınan Cirque du Soleil topluluğunun pek çok gösterisinde kumadori kullanımı görülmektedir. Oyuncuların duygularını yansıtmak ve tiplerin karakter özelliklerini vurgulamak için abartılı vurgularla yapılan makyajlar kumadorinin tipik örneklerini sergilemektedir. Benzer şekilde Kurosawa'nın filmlerinde de kumadori kullanımı yaygındır. Geçmişten günümüze karşılaştığı tüm kısıtlamalar, yasaklar ve engellere karşı varlığını sürdürmekle kalmayıp popülaritesini de koruyan Kabuki'nin Japon kültüründeki etkisi yadsınamaz güçtedir. Örneklenen eserler ile de bu etki ortaya konulmuştur.

Cirque du Soleil'in *Mystère* performansına bakıldığında, kumadori makyajının hemen tüm tiplerde mevcut olduğu görülmektedir. Renk ve çizgilerin, geleneksel Japon tiyatrosu anlayışına uygun biçimde kullanıldığı göze çarpmaktadır. Oyuncuların canlandırdığı tiplerin karakter özellikleri ve duygu durumları, renkler üzerinden yansıtılmaktadır. Bunun yanında hayvan makyajı kullanımı da görülmektedir. Aktif, dinamik ve canlı, coşkulu duygu durumunun kırmızı tonlarıyla yansıtılması; sükûnet, huzur, neşe duygularının ve gençlik, saflık halinin açık pembe tonlarıyla yansıtılması kumadori makyajı anlamlarının temelinde yer almaktadır. Çalışmada daha önce de değerlendirildiği gibi, her renk bir özellik ya da duyguyu yansıtmaktadır ve böylelikle Kabuki'ye özgü abartılı, bizar, avangart stil ile oyuncuların performansları güçlendirilmektedir. Gösterilerde koyu kırmızıyla öfke, şiddet, inat, kızgınlık yansıtılmaktadır. Çivit mavisıyla melankoli, mavi-yeşil kullanımıyla kıskançlık, haset vurgulanmaktadır. Sert karakterler ve yüksek enerjili negatif duygu durumlarının KA adlı gösteride yoğun kullanımı görülmektedir. Bu gösteri makyajlarında renkler kadar çizgilerin kullanımı da önemlidir. Acı içinde olma hali tüm yüzde soluk mavi kullanımıyla verilmektedir, yüz hatlarını vurgulayan çizgilerle kibir, kendini beğenme özellikleri yansıtılmaktadır. Bu gösterilerin yanında Akira Kurasawa'nın *Dreams* filmi ve *Ghost in the Shell*'in 2017 uyarlaması gibi örnekler de kumadorinin günümüz sanatlarına yansımına örnektir.

Kumadori makyajın 3D ve hareket yakalama teknolojileri gibi teknolojilerin kullanılmasıyla günümüz modern gösterilerinde oldukça zengin biçimde kullanılabileceği net bir gerçekliktir. Bu noktada geleneksel Kabuki tiyatrosunun popülerliğini koruması da bir fırsat olarak değerlendirilerek güncel teknolojik gelişmelerle beslenmesinin önem taşıdığı düşünülmektedir. *Ghost in the Shell* örneğinde sunulan geysa robota ait kumadori makyajın dijital ortamdaki örneklerine online ortamda sıklıkla rastlamak mümkündür. Kumadorinin güncel teknolojiler ile kullanımı Kabuki'nin popülerliğini korumaya destek olmanın yanı sıra sanatta duygu ekspresyonunu kolaylaştıracaktır. Dolayısıyla 3D başta olmak üzere günümüz teknolojilerinin büyük bir kültürel direniş gücü ve etkiye sahip olan Kabuki makyaj uygulamalarında da kullanılması önerilmektedir.

Kaynaklar

- CBC. (2019). *Showtime for Cirque du Soleil* . <https://www.cbc.ca/archives/entry/showtime-for-cirque-du-soleil> adresinden alındı
- Episale, F. (2012). Gender, Tradition, and Culture in Translation: Reading the Onnagata in English. *Asian Theatre Journal*, 29(1), 89-111.
- Harris, J. W. (2006). *The Traditional Theatre of Japan*. Wales: Edwin Mellen Press.
- Hellström, S. K. (2013). More Than Digital Makeup: The Visual Effects Industry as Hollywood Diaspora. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Stockholm: Stockholms Universitet Department of Cinema Studies.
- Kominz, L. (2006). *The Splendor of Kabuki*. Lectures at Waseda University.
- Leiter, S. L. (1999). *The Art of Kabuki: Five Famous Plays*. New York: Dover Publications.

- Salz, J. (2007). Contesting Authority through Comic Disruption: Mixed Marriages as Metaphor in Postwar Kyogen Experiments. H. Nara içinde, *Inexorable Modernity: Japan's Grappling with Modernity in the Arts*. Lanham: Lexington Books.
- Scott, A. (1955). *The Kabuki Theatre of Japan*. Collier.
- Shaver, R. M., Akira, S. ve Gako, O. (1990). *Kabuki Costume*. North Clarendon: Tuttle Publishing.
- Tezuka, M. (2005). From Confrontation to Pluralism: Takechi Tetsuji and the Contemporary Nô Theater. *57 th Annual Meeting of Association for Asian Studies*. Chicago.
- Toita, Y. ve Don, K. (1970). *Kabuki, the popular theater*. New York: Walker/Weatherhill.
- Ziaei, M. ve Öztürk, F. (2015). Sinemada Kostüm Tasarım ve Uygulama Süreci. *GSF Sanat Dergisi*(27), 97-108.

THE REFLECTION OF MASK MAKEUP IN TRADITIONAL JAPANESE KABUKI THEATER TO MODERN PERFORMANCES

Yasemin ACAR

ABSTRACT

Kabuki theater is a subgenre of traditional Japanese theater and originated in the 17th century. The use of exaggerated make-up is among the main features of Kabuki theatre. Make-ups that contribute to the dramatic structure of the plays are decisive in terms of the good or bad qualities of the characters on the stage. The aim of this study is to discuss the reflection of mask make-up in traditional Japanese Kabuki theater on modern performances. In the study, traditional Japanese folk theatre, Kumadori, Japanese theater-modern theater interactions are discussed. It has been revealed that Kabuki, which has remained popular from the past to the present, has significantly influenced modern arts.

Keywords: Japanese theatre, Kabuki, Kumadori, Mask make-up